

ODJECI

SJEĆANJE NA MILIVOJA BERGERA

UZ ČLANAK "HAPŠENJE 165 ŽIDOVSKIH OMLADINACA"
U NOVOM OMANUTU, broj 31.

U spomenutom članku gospođa Narcisa Lengel - Križman i gospodin Mihael Sobolevski daju popis uhapšenih omladinaca te odvedenih u koncentracioni logor u svibnju 1941. Na 14. mjestu ovog popisa spominje se i Milivoj Berger.

Bio je stariji bratić moje supruge. Sjećam se, rođen je u Zagrebu, godine 1920. Ispit zrelosti je položio s odličnim uspjehom u realnoj gimnaziji. Milivoj je bio odličan student druge godine Kemijskog odsjeka Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Bio je vrlo marljiv student, ozbiljan, skroman, povučen, uvidavan, druželjubiv, a napose kolegijalan. Trebao je pristupiti ispitu iz Organske kemije, početkom juna 1941, ali je uhapšen. Njegov najbolji prijatelj na fakultetu, Mirko Filajdić, (kasnije profesor na Biotehnološkom fakultetu u Zagrebu) na dan ispita odnio je Milivojev indeks profesoru Prelogu, koji je bio nastavnik i ispitivač iz predmeta Organske kemije (kasnije je postao nosilac Nobelove nagrade za kemiju). Kada je profesor Prelog saznao da Milivoj ne može pristupiti ispitu, zbog hapšenja te da je odveden u koncentracioni logor, prema njegovim uspjesima na kolokvijima i na praktičnom radu dao mu je usprkos odsutnosti pozitivnu ispitnu ocjenu. No, nažalost Milivoj se nije vratio i nastavio svoj studij, svoj život!

Milivoj Berger, odličan student, ubijen je u Jadovnu prilikom likvidacije zatočenih omladinaca, na jesen godine 1941.

Njegov otac, Mišo Berger, poznati veletrgovac i suvlasnik veletrgovine "Imbro i Mišo Berger" na Pejačevićevom trgu 1 (sada Britanski trg) ubijen je u Jasenovcu godine 1943, zajedno s grupom od oko stotinu malodobne djece, kao njihov odgojitelj.

Nažalost, među sačuvanim porodičnim slikama pronašao sam samo Milivojevu fotografiju još iz dječakog doba.

Da je Milivoj Berger ostao živ, vjerojatno bi postigao značajan uspjeh u kemijskoj znanosti. Jedan vrijedan i perspektivan mladić izgubio je život od ruke sumanutih i sadističkih ubojica!

Samo tugom u srcu mogu misliti na njega, kao na nevinu žrtvu!

Primarius Dr. Teodor Grüner.

Milivoj Berger kao dječak

U SPOMEN MOJEM BRATU
MIŠI MONTILJU

O Miši Montilju, jednom od najmlađih između židovskih mladića, koji još nije bio navršio osamnaestu kad biva uhićen od ustaša i otpremljen u logor, sačuvala je nekoliko slika i uspomena njegova sestra Blanka, udata Baruch koja živi u Jeruzalemu. Na molbu našeg uredništva odazvala se i napisala sljedeće:

Dragi Branko,

Hvala Ti na pismu i nadam se da ćete izabrati pogodnu sliku za objavljivanje. Pitao si me da Ti pišem nešto o mom bratu. Mišo i ja smo rođeni u Dubrovniku. Mišo je rođen 2.VII.1923. U Zagreb smo došli 1936. Tamo je Mišo nastavio gimnaziju i stigao je da završi sedmi razred, na II. muškoj gimnaziji. Bavio se plivanjem u ZPK klubu. Kad je proglašena NDH pozvani su mnogi mladići u Maksimir, gdje su ih popisali. Jedan ustaša je pitao Mišu, što radi tamo, sigurno nije ni mislio da je Jevrejin jer je bio plav i imao plave oči. Kad je agent došao po Mišu za logor rekao mu je da dođe u policijsku stanicu. Tada je mogao da pobjegne i imao je kod kuće propusnicu za Split, ali onda nismo znali što se dešava i što nas čeka. Zadnji put kad smo o njemu čuli to je bila karta iz "Danice" (koja

Mišo Montiljo

nam se izgubila tokom rata). Tamo je nadopisao sa strane "Pozd od Fambria i Haftuna", na španjolskom. To znači "od glat batina". To je prošlo, jer je zvučalo kao muslimanska imena. Poslije toga više nismo dobili ništa. Samo se sjećam da smo čuli (ne znam od koga) da ih šalju dalje 5. jula.

Kad smo mi (mama, tata i ja) izašli iz logora Rab i preko Velebita, putem su nam seljaci pričali da su ustaše u sve logoraše. Tako smo tata i ja već onda znali istinu, ali od mame krili. Kad smo se 1945. vratili u Zagreb onda mama shvatila da Mišo više nikad neće doći.

Prvu zvaničnu potvrdu dobili smo od Jevrejske općine Zagreba g. 1963. ili 1964. kad smo to trebali da mama do penziju iz Njemačke (do njene smrti g. 1983). Ja sam morao tražiti informacije o Mišinoj sudbini. Odmah su mi odgovorili da je na spisku ubijenih na Jadovnu. Više podataka, koje oni mogu mi poslati, ali nije preporučljivo jer je to suviše potrebno. Nisam se usudila da više tražim, prosto sam se bojala. Tada sam prvi put da se spominje logor Jadovno. Čak ga ni u našem nije označio na spomenicima. Sada u Jad Vašem u spremniku u kompjutorima podatke o šest milijuna. Jednog dana za nekoliko dana doći onamo da vidim što tamo piše. Možda ću saznati: je trebalo skoro šezdeset godina da objave istinu, i da svijet znade što su ustaše radile i da to bude odgovor onima koji tvrde da u Hrvatskim logorima nisu ubijali. Za mene je to sada teško, kao da smo skinuli pepeo sa starih rana koje je kroz to doba nakupio i da su se rane otvorile, i to mi je jače nego odmah poslije rata.

Kada sam dala preslikati Mišinu sliku, djevojka koja primila rekla je da treba slikati dječaka ("JELED"). I za to je bio je još dijete.

Srdačno Te pozdravljam

B

Mišo Montiljo - istaknuti plivač ZPK

Rijeka 05. veljače 1941.

MOJ BRATIĆ MLADEN

Štovani gospodine Polić,

U prilogu šaljem kompjutorski snimak Mladena Kojeg sam izdvojio iz obiteljske slike koja je snimljena u Zagrebu 1941. godine. Miljenko misli da je to posljednja fotografija Mladena. Spomenuli ste g. Šrengera. Bilo bi mi drago pronaći neka bolja snimka Mladena.